

Bokredaktör: Gun Berfelt Tel: 08-790 34 80

Klinisk praxis inspirationskälla till lyrikantologi

Angela Belli, Jack Coulehan, eds.
Blood & bone. Poems by physicians.
160 sidor. Iowa City: University of
Iowa Press, 1998. ISBN 0-87745-638-
0.

Recensent: Carl-Magnus Stolt, professor i humanistisk medicin, Karolinska institutet, Stockholm.

Det är välkänt att den kliniska vardagens möten emellanåt föder lyrik. Det finns något som uppenbart inte låter sig formuleras med prosa utan kräver lyrikens förtätade språkliga uttryck.

Samband på flera plan mellan medium och lyrik

Medicin och lyrik har många beröringspunkter. Poeten och läkaren Robert Bridges såg i seklets början medicinen som en träning för poetiskt skapande. Omvänt är det också en intressant väg för medicinska praktiker att låta sig inspireras av lyrikens språk och idéinnehåll när det gäller förståelsen av fenomenet människan. Lyrikens förtätade språk och metod lämpar sig väl för att skildra subjektiva upplevelser inom medicinen och sjukvården.

Poesin är ett försök att upprätthålla det inre livet hos människan, har poeten Tomas Tranströmer sagt, liksom att fantasin innebär en kommunikation och gränsöverskridande – så att undermedvetna samband blir synliga. Han har talat om sina dikter som mötesplatser som vill etablera plötsliga förbindelser mellan delar av verkligheten som de konventionella språken och synsätten brukar hålla isär. På så vis avslöjas dolda samband. Läkekonst och lyrik har sådana samband, på många sätt och på flera plan. Sakprosan, siffrorna och medicinsk naturvetenskap är nödvändiga, och deras samverkan kan uppvisa konkreta, mätbara mål. »Men i de viktigaste ögonblicken i livet har vi ofta upplevt att de inte håller. Om de får dominera oss helt leder vägen mot kontaktlöshet och förstörelse. Poesin ser jag bl a som ett motdrag mot en sån utveckling. Dikterna är aktiva meditationer som inte vill söva utan väcka», skrev Tranströmer redan 1969. Det är en programför-

klaring som inte återfinns i den här recenserade amerikanska antologin, »Blood & bone. Poems by physicians», men som ändå ytterst elegant sammanfattar lyrikens betydelse i sammanhanget.

Lyrik tydliggör människan

Bland diktande läkare intar William Carlos Williams (1883–1963) en unik position, inte bara i USA, utan över hela världen. Influensen från Williams märks också i utgivarnas förord och i flera dikter, som exempelvis i invärtesmedicinaren och reumatologen George Youngs »A letter to William Carlos Williams».

De olika dikterna och motivkretsarna belyser dubbelheten: klinisk praxis inspirerar lyriskt uttryck, men också: lyriskt uttryck leder oss mot ökad förståelse för att inse att patienten är en hel värld, inför vilken man i ödmjuk okunighet måste böja sig. Att se en annan människa är mycket mer än att utöva empati!

Inslag av humor

Humor saknas inte i dikterna, som exempelvis i Dannie Abses dikt »Lunch with a pathologist» eller John Wrights »Walking the dog». I den sistnämnda dikten är det hälsoupplýsningen vid övervikt som får sig en roande knäck. Ett tema som återkommer i flera av dikterna är aids. Ytterligare ett motiv är fascinationen inför högteknologin, dock oftast uppblandat med ironisk distans. Den privatpraktiserande neurologen Vernon Rowes dikt »MRI of a poet's brain» är kanske det främsta exemplet. Författaren/läkaren tycker sig se allt av betydelse: hjärnan; alla färör och namngivna strukturer, men inser slutligen att ingenstans syns några dikter, inte ens en enda liten lyrisk stavelse!

Dikter uppkomna från ytterst handfasta kliniska situationer saknas inte heller. I dikten »Tap» av psykiatern Alice Jones, skildras den där speciella känslan när man gör en lumbalpunktion och efter en stunds letande »I love to find a door» får likvor i utbyte, »Seek and you find. How it comes, the brains clear bath». Alice Jones lyriska kraft får fullt uttryck i dikten »Anorexia». Dess centrala strof, »a cannibal of self», säger kanske mer än en hel lärobok!

Berikar den kliniska vardagen

Givetvis är kvaliteten i en lyrikantologi som »Blood & bone» något ojämn.

Det vore konstigt annars, eftersom över 30 författare medverkar. Men ändå är antologin en fin inspirationskälla för gamla och unga kliniker – för att motverka avtrubning i den kliniska vardagens slentrian. •

Fysikbok om medicinskt ultraljud

F A Duck, A C Baker, H C Starritt, eds. **Ultrasound in medicine.** Medical science series. 314 sidor. Bristol–Philadelphia: I o P Publishing, 1998. Pris £ 30. ISBN 0-7503-0593-2.

Recensent: Peter Aspelin, professor, röntgenavdelningen, Huddinge sjukhus, Stockholm.

Denna bok handlar om de fysikaliska principer som är tillgängliga inom den medicinska användningen av ultraljud och ges ut av två internationella föreningar vars intressenter är medicinska och biologiska ingenjörer samt medicinska fysiker.

Det gör självklart att boken har en tung matematisk/fysisk betoning och till vissa delar är svårgreppbar för läkare. Det finns därför avsnitt i boken som står utanför min förmåga att bedöma, men jag har läst den utifrån synvinkeln: »Vilket värde har denna fysikorienterade bok för en ultraljudsintresserad läkare?»

Heltäckande och aktuell

Med utgångspunkt i detta är det en värdefull och förvånansvärt aktuell bok. Ett flertal välkända fysiker och läkare som arbetar med medicinskt ultraljud är författare, och boken är heltäckande.

Den består av fem delar och innehåller totalt 16 kapitel. Spännvidden är alltifrån fysik, teknologi, klinisk applikation, ultraljudskontrastmedel och aktuella forskningsområden.

I kapitlet om »Fysiken bakom det medicinska ultraljudet» är ett flertal avsnitt svårförståeliga, men ändå av värde för läkare. Icke minst ger kapitlet om olika vävnaders ultraljudseg-